

Tuğluklar

Gazi Melik Tuğluk ya da resmi adıyla Gıyaseddin Tuğluk, Alaaddin Muhammed Halaci zamanında Pencab'ın Moğol saldırılarından korunmasında gösterdiği başarılarından dolayı Delhi'de büyük saygı gören bir liderdi. Babası Türk, annesi Pencabi idi (Bajwa 2012). Tahta geçer geçmez devletin bozulan düzenini yeniden düzenleyerek isyanları bastırdı ve Bengal'de kontrolü sağladı. 5 yıl tahtta kaldı. İlerleyen yaşına rağmen başarılarıyla devlette güven veren bir yönetici olarak ün salmıştı. 1325'te Bengal'den döndüğünde oğlu Cavna Han (Muhammed Uuğ Han diye de bilinir) tarafından düzenlenen karşılama töreni sırasında yaşanan kazada çöken köşkün altında kalarak yaşamını yitirir. Merçil'e göre Cavna Han'ın yaşlı babasına suikast düzenleyip düzenlemediği tartışmalıdır (1991).

Gıyaseddin Tuğluk'un ölümünden sonra Cavna Han, Muhammed Uluğ Han (Muhammed Tuğluk) ismiyle tahta geçer. Saray erkânından bazıları Muhammed Tuğluk'u öz babasının katili olarak nitelendirse de çoğunluk tarafından akıllı, cesur ve savaşçı bir lider olarak kabul edilip benimsenmiştir. Yeterince eğitilmiş, bilgili, hitabeti ve kalemi kuvvetli bir sultan olmasına karşın teoride almış olduğu idari, ekonomik ve askeri tedbirlerin pek çoğunun uygulanmasında başarısızlığa uğramıştır. Bazen en ufak bir şüphe üzerine pek çok insanın canına kıyabilecek sonsuz bir gurur ve ihtirasa sahip olduğu (Merçil 1991:331) da yazılmıştır. Matematik, felsefe, kaligrafi ve Fars şiirine ilgisinin yanında başarılı bir komutan olarak da bilinmektedir. Sultan olduktan sonra yönetim işlerine çeki düzen verip maliye denetimlerini sıkılaştırmıştır. Askeri faaliyetler ve fetihler için çok paraya ihtiyacı olmuştur. Bunun üzerine toprak ve hasat vergilerine üst üste yeni vergiler eklemek

zorunda kalmıştır. Ek vergiler, baş gösteren kuraklıkla birleşince ülkede kıtlık ortaya çıkmış ve sıkıntılı zamanlar yaşanmaya başlanmıştır.

Sultan, 1326 yılında ani bir kararla tarım faaliyetlerini geliştirmek adına devletin merkezini Delhi'den Hindistan düzlüklerinin ortasında bulunan Deogiri'ye taşınmasına karar verir. Projeye göre burada yeni kurulacak başkentin adı Devledabad olacaktır. İdari işleri kolaylaştırmak adına başkenti Devletabad'a taşıma projesi, esasında parlak bir fikirmiş gibi görünse de sultanın aceleci ve baskıcı tutumu nedeniyle felaketle sonuçlanmıştır (Bajwa 2012). Delhi-Devletabad arasındaki karayolu mesafesi 1200 km'den fazladır. O dönemin şartlarına göre bu kırk günlük yol anlamına gelmektedir. Devlet görevlileri Delhi'yi hızlı bir şekilde terk etmeye zorlanınca göç esnasında pek çok insan ölür, hastalanır ya da eziyet çeker. Taşınma projesinin hata olduğunu anlayan Muhammed Tuğluk Delhi'ye geri dönme kararı alınca devlet içinde kendisine düşmanlık besleyenlerin sayısı artmış ve sultan eski otoritesini devam ettirmekte zorlanmıştır.

Muhammed Tuğluk, 1329-30 yıllarında bir yenilik yapar. Hazineyi kısa zamanda zenginleştirip askeri faaliyetlere ivme kazandırabilmek için tunç ve bakır paralar basılıp altın yerine piyasaya sürülür. Ancak pek çok insan kendi atölyelerinde bu paralardan üretilen gümüşle değiştirerek zengin olma yoluna gidince piyasada para miktarı devletin kontrolü dışında çoğaldığı için paranın alım gücü azalır. Tedavüldeki paranın değerini daha fazla düşürmemek için hazine, korsan paraları gümüşle değiştirmek zorunda kalır. Bu da; devletin ekonomisini zayıflatır. Sonradan bu uygulamadan vazgeçilse de devlet mali olarak ciddi bir zarara uğramış olur (Bayur 1987/I).

Muhammed Tuğluk'un yeniliklerinden hem Hindular hem de Müslümanlar zarar görmeye başlamışlardır. Başarısız askeri seferler de ekonominin yükünü ayrıca arttırmıştır. Ağırlaştırılan vergiler ve acımasız yaptırımlar yüzünden 1345-1351 yılları arasında Muhammed Tuğluk ayaklanmalarla mücadele etmek zorunda kalır. Bengal ve Dekkan bölgesi devletin kontrolünden çıkmıştır. Muhammed Tuğluk 1351'de Sindh'e yapılan bir seferde ölür ve yerine Firuz Şah geçer.

Firuz Şah, yokluk ve kargaşa döneminde tahta çıkmıştı. İlk iş olarak Muhammed Tuğluk'un enkaz halinde bıraktığı mali yapıyı tekrar toparlayıp düzeltti. Bayındırlık işlerine önem verirken sulama sistemleri kurarak çorak ve verimsiz toprakların tarıma açılmasını sağladı. Kendinden önceki sultanların aksine büyük fetihler peşinde koşmadı. Askerlerini var olan ülke topraklarını savunmak için kullandı. 1351'den 1388'e kadar 37 yıl tahtta kaldı. Onun tahtta kaldığı bu süre, bayındırlaşma ve toparlama devri olmuştu (Bajwa 2012).

Sultan Firuz Şah'ın 1388'de ölümünden sonra Delhi Sultanlığı'nda, taht varisleri arasında şiddetli güç denemeleri ve kanlı mücadeleler yaşandı. Bu, Hindistan Alt-Kıtası'nda yeni bir kargaşa döneminin başlangıcıydı. Keşmir ve Sindh'de Delhi Sultanlığı'ndan bağımsız olarak yeni Müslüman devletler kuruldu. Birbirlerine rakip olan Tuğluk beyleri ve şehzadelerinin hesaplaşma mücadelesi de devleti yıkıma sürükledi.

1398 yılında Timur, Hindistan'da puta tapınma işine Hint Sultanlarınca son verilemediği gerekçesiyle Hindistan'a girip, Delhi'yi ve çevresini yağma ettirdi (Bayur 1987/I). Timur'un ordusu, Delhi'yi az bir zahmetle üç gün içinde ele geçirmişti. Müslümanların canı bağışlansa da tüm malları ellerinden alındı. Yapı

ustaları haricinde, Hinduların da pek çoğu kılıçtan geçirildi (Bajwa 2012). Çünkü Timur için Semerkant'ta yapılması planlanan camide çalıştırılmak için çok sayıda Hindu yapı ustasına ihtiyaç duyulmuştur.

Timur, 1399'da Hindistan'dan ayrılırken Pencab'ın kontrolünü elinde tutması için Hızır Han'ı vali olarak belirledi. Delhi ve çevresinde ise beyler birbirleriyle mücadele içine düştüler. 1414 yılında Hızır Han, Delhi'ye yerleşti. Onun kurduğu Seydi Hanedanlığı 1451 yılına kadar varlığını sürdürdü. 1451 yılından sonra da taht Lodhiler'in eline geçti.